

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 26.2.2019
COM(2019) 95 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα (2000/60/ΕΚ) και της
οδηγίας για τις πλημμύρες (2007/60/ΕΚ)

**Δεύτερα σχέδια διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού
Πρώτα σχέδια διαχείρισης κινδύνων πλημμύρας**

{SWD(2019) 30 final} - {SWD(2019) 31 final} - {SWD(2019) 32 final} -
{SWD(2019) 33 final} - {SWD(2019) 34 final} - {SWD(2019) 35 final} -
{SWD(2019) 36 final} - {SWD(2019) 37 final} - {SWD(2019) 38 final} -
{SWD(2019) 39 final} - {SWD(2019) 40 final} - {SWD(2019) 41 final} -
{SWD(2019) 42 final} - {SWD(2019) 43 final} - {SWD(2019) 44 final} -
{SWD(2019) 45 final} - {SWD(2019) 46 final} - {SWD(2019) 47 final} -
{SWD(2019) 48 final} - {SWD(2019) 49 final} - {SWD(2019) 50 final} -
{SWD(2019) 51 final} - {SWD(2019) 52 final} - {SWD(2019) 53 final} -
{SWD(2019) 54 final} - {SWD(2019) 55 final} - {SWD(2019) 56 final} -
{SWD(2019) 57 final} - {SWD(2019) 58 final} - {SWD(2019) 59 final} -
{SWD(2019) 60 final} - {SWD(2019) 61 final} - {SWD(2019) 62 final} -
{SWD(2019) 63 final} - {SWD(2019) 64 final} - {SWD(2019) 65 final} -
{SWD(2019) 66 final} - {SWD(2019) 67 final} - {SWD(2019) 68 final} -
{SWD(2019) 69 final} - {SWD(2019) 70 final} - {SWD(2019) 71 final} -
{SWD(2019) 72 final} - {SWD(2019) 73 final} - {SWD(2019) 74 final} -
{SWD(2019) 75 final} - {SWD(2019) 76 final} - {SWD(2019) 77 final} -
{SWD(2019) 78 final} - {SWD(2019) 79 final} - {SWD(2019) 80 final} -
{SWD(2019) 81 final} - {SWD(2019) 82 final} - {SWD(2019) 83 final} -
{SWD(2019) 84 final}

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το νερό αποτελεί απαραίτητο στοιχείο για τη ζωή και συνεπώς για την κοινωνία και την οικονομία μας. Η βιώσιμη διαχείριση των υδάτων θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην προσαρμογή της ανθρωπότητας στο μεταβαλλόμενο περιβάλλον της, ενώ μπορεί να αποτρέψει την αύξηση της παγκόσμιας θερμοκρασίας κατά περισσότερο από 1,5° Κελσίου¹. Περισσότερο από ποτέ, η διαχείριση του εν λόγω ζωτικού πόρου απαιτεί μια πραγματικά ολοκληρωμένη προσέγγιση, λαμβάνοντας υπόψη τις περιβαλλοντικές, κοινωνικές, οικονομικές και υγειονομικές διαστάσεις.

Η παρούσα 5η έκθεση εφαρμογής παρουσιάζει την κατάσταση εφαρμογής της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα (ΟΠΥ)² και της οδηγίας για τις πλημμύρες³ βάσει της αξιολόγησης από την Επιτροπή των δευτέρων σχεδίων διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού (ΣΔΛΑΠ) και των πρώτων σχεδίων διαχείρισης των κινδύνων πλημμύρας (ΣΔΚΠ) που καταρτίστηκαν και υποβλήθηκαν από τα κράτη μέλη για την περίοδο 2015-2021. Η υποβολή της παρούσας έκθεσης υπαγορεύεται από το άρθρο 18 της ΟΠΥ και το άρθρο 16 της οδηγίας για τις πλημμύρες αντίστοιχα· ανταποκρίνεται επίσης στο άρθρο 11 της οδηγίας για τα υπόγεια ύδατα.

Η ΟΠΥ που εισήχθη το 2000 εξασφαλίζει την πλήρη ενσωμάτωση των οικονομικών και οικολογικών προοπτικών στη διαχείριση της ποιότητας και της ποσότητας των υδάτων. Κύριος στόχος της είναι η εξασφάλιση, έως το 2015, της καλής κατάστασης για τα 111 000 επιφανειακά ύδατα (π.χ. ποταμοί, λίμνες, παράκτια ύδατα) και τα περισσότερα από 13 000 υπόγεια ύδατα στην επικράτεια της ΕΕ. Ωστόσο, η ΟΠΥ επιτρέπει την παράταση της προθεσμίας του 2015, υπό την προϋπόθεση ότι περιορίζεται σε δύο επιπλέον κύκλους υποβολής εκθέσεων (ήτοι, την τρέχουσα περίοδο 2015-2021 και την επόμενη περίοδο 2021-2027), εκτός εάν οι φυσικές συνθήκες⁴ δεν επιτρέπουν την επίτευξη των στόχων της ΟΠΥ εντός των προθεσμιών που έχουν οριστεί. Η επίτευξη «καλής κατάστασης» σημαίνει εξασφάλιση καλής οικολογικής και χημικής κατάστασης των επιφανειακών υδάτων και καλής ποσοτικής και χημικής κατάστασης των υπόγειων υδάτων, κύριων πηγών για την άντληση πόσιμου ύδατος.

Η οδηγία για τις πλημμύρες, η οποία εισήχθη επτά έτη αργότερα ως μία από τις απαντήσεις στις καταστροφικές πλημμύρες κατά μήκος των ποταμών του Δούναβη και του Έλβα το καλοκαίρι του 2002, θέτει ένα πλαίσιο για τη μείωση των κινδύνων πλημμύρας εντός της ΕΕ. Σήμερα, ο συγκεκριμένος στόχος είναι περισσότερο επίκαιρος από ποτέ, λόγω του αυξημένου αριθμού των πλημμυρών στην Ευρώπη. Καθώς οι κλιματικές αλλαγές εξελίσσονται και οι αστικοί οικισμοί⁵ επεκτείνονται, η αβεβαιότητα που σχετίζεται με τη διαχείριση του κινδύνου πλημμυρών απαιτεί συνεχή παρακολούθηση και προσαρμογή των πρακτικών για την

¹ Βλ. έκθεση «Global Warming of 1.5 °C» (Αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη κατά 1,5°C), που εγκρίθηκε στην 48η σύνοδο της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Αλλαγή του Κλίματος (IPCC) (6 Οκτωβρίου 2018) για τις αναμενόμενες επιπτώσεις και τα αποτελέσματα των σεναρίων αύξησης της θερμοκρασίας κατά 1,5° C και 2°C.

² 2000/60/ΕΚ· συμπληρώνεται από την οδηγία για τα υπόγεια ύδατα (2006/118/ΕΚ) και την οδηγία σχετικά με πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος (2008/105/ΕΚ).

³ 2007/60/ΕΚ

⁴ Π.χ. αργή ανάκαμψη των οικοσυστημάτων μετά την εφαρμογή μέτρων αποκατάστασης ποταμών ή χαμηλά ποσοστά μείωσης των συγκεντρώσεων νιτρικών αλάτων στα υπόγεια ύδατα.

⁵ Παραδείγματος χάρι, μέσω κοινωνικοοικονομικών αλλαγών, όπως η καταστροφή των περιουσιακών στοιχείων στις πλημμυρικές περιοχές.

εξασφάλιση των χαμηλότερων δυνατών ζημιών. Η παρούσα έκθεση εστιάζει στην πρόοδο που έχει σημειωθεί μέχρι στιγμής, με βάση τα πρώτα ΣΔΚΠ.

Η παρούσα έκθεση συνοδεύεται από μια σειρά εγγράφων εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, τόσο με επισκοπήσεις της ΕΕ όσο και με αξιολογήσεις και συνόψεις των κρατών μελών σχετικά με τη διεθνή συνεργασία.

2. ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΡΟΟΔΟΥ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΓΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΛΗ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Όλα τα κράτη μέλη, με εξαίρεση τα ΣΔΚΠ από τις Καναρίους Νήσους (Ισπανία)⁶, έχουν υποβάλει εκθέσεις σχετικά με τα ΣΔΛΑΠ και τα ΣΔΚΠ.

Παρά το γεγονός ότι σημειώθηκε βελτίωση σε σύγκριση με την προηγούμενη διαδικασία υποβολής εκθέσεων, πολλά κράτη μέλη ενέκριναν τα σχέδιά τους με καθυστέρηση (μετά τις 22 Δεκεμβρίου 2015) ή καθυστέρησαν την υποβολή εκθέσεων μέσω της βάσης δεδομένων του Συστήματος Πληροφοριών για το Νερό στην Ευρώπη (WISE) (η υποβολή εκθέσεων επρόκειτο να ολοκληρωθεί έως τις 22 Μαρτίου 2016)⁷. Ορισμένες καθυστερήσεις έφτασαν ή ξεπέρασαν τα δύο έτη. Η Επιτροπή κίνησε νομικές διαδικασίες εναντίον όλων των κρατών μελών κατά παράβαση των νομικών απαιτήσεων υποβολής εκθέσεων.

3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΔΕΥΤΕΡΩΝ ΣΔΛΑΠ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΣΔΚΠ

Οι πληροφορίες που περιέχονται στα ΣΔΛΑΠ και τα ΣΔΚΠ μεταφορτώθηκαν στο κοινό ψηφιακό αποθετήριο WISE, το οποίο διαχειρίζεται ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ). Η Επιτροπή χρησιμοποίησε το WISE ως βάση για την αξιολόγησή της, μαζί με πληροφορίες που προέρχονται απευθείας από τα εθνικά και τα διεθνή ΣΔΛΑΠ και ΣΔΚΠ.

Η Ιρλανδία, η Ελλάδα και οι ισπανικές Κανάριες Νήσοι δεν κατόρθωσαν να υποβάλουν έγκαιρα στο WISE τόσο τα ΣΔΛΑΠ όσο και τα ΣΔΚΠ για αξιολόγηση, ενώ η Λιθουανία και το Ηνωμένο Βασίλειο για το Γιβραλτάρ δεν κατόρθωσαν να υποβάλουν τα ΣΔΛΑΠ τους. Ως εκ τούτου, η παρούσα έκθεση δεν καλύπτει τις συγκεκριμένες χώρες ή περιοχές.

Η Επιτροπή έλαβε υπόψη τα αποτελέσματα του Συνεδρίου για τα Ύδατα που πραγματοποιήθηκε στις 20-21 Σεπτεμβρίου 2018 στη Βιέννη, το οποίο επέτρεψε σε πολλούς ενδιαφερόμενους φορείς και κράτη μέλη να προσφέρουν τη συμβολή τους στην έκθεσή της.

Η Επιτροπή εξέτασε επίσης τις παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με προηγούμενες εκθέσεις εφαρμογής. Το Κοινοβούλιο ενέκρινε το ψήφισμα σχετικά με ύδατα το 2015, τονίζοντας, μεταξύ άλλων, τη σημασία της διαχείρισης της ποιότητας και της ποσότητας των υδάτων, την ανάγκη για πλήρη εφαρμογή της ενωσιακής νομοθεσίας για τα ύδατα και την ένταξή της σε άλλες πολιτικές της ΕΕ. Κάλεσε τα κράτη μέλη να ολοκληρώσουν και να εφαρμόσουν τα ΣΔΛΑΠ, καθώς και να διαθέσουν τις σχετικές πληροφορίες στο διαδίκτυο. Τόνισε επίσης τις συνέργειες μεταξύ των ΣΔΛΑΠ και των ΣΔΚΠ. Το Συμβούλιο εξέδωσε διάφορα

⁶ Η Ισπανία γνωστοποίησε στην Επιτροπή ότι το ΣΔΛΑΠ για τη La Gomera εγκρίθηκε στις 17 Σεπτεμβρίου 2018, τα ΣΔΛΑΠ για την Τενερίφη και τη Λα Πάλμα εγκρίθηκαν στις 26 Νοεμβρίου 2018, τα ΣΔΛΑΠ για τη Fuerteventura, το Lanzarote και το El Hierro εγκρίθηκαν στις 26 Δεκεμβρίου 2018 και το ΣΔΛΑΠ για τη Gran Canaria στις 21 Ιανουαρίου 2019.

⁷ Η μορφή της ηλεκτρονικής υποβολής εκθέσεων, καθώς και η παροχή συμβουλών για την υποβολή εκθέσεων σχεδιάστηκε από κοινού από τα κράτη μέλη, τους ενδιαφερόμενους φορείς και την Επιτροπή στο πλαίσιο μιας διαδικασίας συνεργασίας που ονομάζεται «κοινή στρατηγική εφαρμογή» (CIS).

συμπεράσματα μεταξύ του 2007 και του 2016.⁸ Υπογράμμισε ιδίως την ανάγκη πλήρους εφαρμογής του κοινοτικού κεκτημένου στον τομέα των υδάτων για την προστασία των υδάτων από την υποβάθμιση και την προοδευτική επίτευξη καλής κατάστασης, ενώ κάλεσε την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να συνεργαστούν για την καλύτερη ενσωμάτωση των συγκεκριμένων προσπαθειών σε άλλες συναφείς πολιτικές. Ειδικότερα, όσον αφορά τις πλημμύρες, το Συμβούλιο αναφέρθηκε στη χρήση πράσινων υποδομών και φυσικών μέτρων συγκράτησης υδάτων στο πλαίσιο της μείωσης των κινδύνων πλημμύρας. Η Επιτροπή υποστηρίζει όλες τις εν λόγω εκτιμήσεις και δεσμεύεται να ενεργήσει αναλόγως.

4. ΟΠΥ - ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΑ ΔΕΥΤΕΡΑ ΣΔΛΑΠ

Η έκθεση για την κατάσταση των υδάτων της ΕΟΠ, που εκδόθηκε τον Ιούλιο του 2018⁹, παρέχει λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση των υδατικών συστημάτων της Ευρώπης, όπως υποβάλλονται από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της ΟΠΥ.

Δείχνει ότι το 74 % των συστημάτων υπόγειων υδάτων της ΕΕ έχει επιτύχει πλέον καλή χημική κατάσταση, ενώ το 89 % εξ αυτών έχει επιτύχει καλή ποσοτική κατάσταση.

Η κατάσταση είναι λιγότερο ενθαρρυντική όσον αφορά τα επιφανειακά ύδατα: μόνο το 38 % έχουν καλή χημική κατάσταση και μόλις το 40 % καλή οικολογική κατάσταση ή δυναμικό¹⁰. Λίγοι μεμονωμένοι ρύποι, με πιο συνηθισμένο τον υδράργυρο¹¹, έχουν σημαντικό αντίκτυπο στη συγκεκριμένη κατάσταση. Αναλαμβάνονται δράσεις τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε διεθνές επίπεδο για τη μείωση των εκπομπών υδραργύρου και άλλων ρύπων, οι οποίες έχουν επιφέρει βελτιώσεις όσον αφορά τα επίπεδα για μεμονωμένες ουσίες.

Σε σύγκριση με τον κύκλο 2009-2015, η κατάσταση σημείωσε βελτίωση μόνο σε έναν περιορισμένο αριθμό συστημάτων υδάτων. Αυτό μπορεί να οφείλεται στον καθυστερημένο εντοπισμό των πιέσεων, στον μεγαλύτερο χρόνο που απαιτείται για τον σχεδιασμό αποτελεσματικών μέτρων πολιτικής, στην αργή θέσπιση μέτρων, στον χρόνο απόκρισης της φύσης πριν από την εφαρμογή των μέτρων, αλλά και στα υψηλότερα ποιοτικά πρότυπα και τη βελτιωμένη παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων που αποκαλύπτει συστήματα υδάτων των οποίων στο παρελθόν η κατάσταση χαρακτηριζόταν ως «άγνωστη», ενώ στην πραγματικότητα είναι «μη ικανοποιητική».

Συνολικά, καταβλήθηκαν σημαντικές προσπάθειες για την εφαρμογή της ΟΠΥ. Η καλύτερη εφαρμογή άλλων στενά συνδεδεμένων νομοθετικών πράξεων της ΕΕ είχε επίσης θετικό αντίκτυπο. Πρόκειται ειδικότερα για τις οδηγίες για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων,

⁸ Σχετικά με τη λειψυδρία και την ξηρασία της 30ής Οκτωβρίου 2007· σχετικά με τη λειψυδρία, την ξηρασία και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή της 11ης Ιουνίου 2010· σχετικά με την ολοκληρωμένη διαχείριση πλημμυρών στην ΕΕ της 12ης Μαΐου 2011· σχετικά με την προστασία των υδατινών πόρων και την ολοκληρωμένη βιώσιμη διαχείριση των υδάτων στην ΕΕ και εκτός αυτής της 21ης Ιουνίου 2011· σχετικά με το [Προσχέδιο για τη διαφύλαξη των υδατικών πόρων της Ευρώπης](#) της 17ης Δεκεμβρίου 2012· σχετικά με τη διπλωματία της ΕΕ στον τομέα των υδάτων της 22ας Ιουλίου 2013· και τη [βιώσιμη διαχείριση των υδάτων](#) της 17ς Οκτωβρίου 2016

⁹ <https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-water>

¹⁰ Το καλό οικολογικό δυναμικό αποτελεί τον στόχο που θα πρέπει να επιτευχθεί από ένα ιδιαίτερα τροποποιημένο ή τεχνητό υδατικό σύστημα.

¹¹ Άλλες ουσίες, που συμπεριφέρονται ως πανταχού παρούσες, ανθεκτικές, βιοσυσσωρεύσιμες και τοξικές ουσίες, εξαιτίας των οποίων δεν είναι δυνατή η επίτευξη του στόχου της καλής χημικής κατάστασης, είναι οι πολυβρωμιούχοι διφαινυλαιθέρες pBDE, ο τριβουτυλοκασιτέρος και ορισμένοι πολυκυκλικοί αρωματικοί υδρογονάνθρακες, το βενζο(a)πυρένιο, το βενζο(g,h,i)περυλένιο, το ινδενο(1,2,3-cd)πυρένιο, το βενζο(b)φλουορανθένιο και το βενζο(k)φλουορανθένιο.

για τη νιτρορύπανση και περί βιομηχανικών εκπομπών και τη νομοθεσία της ΕΕ για τα χημικά προϊόντα.

Η έκθεση της ΕΟΠ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τα ευρωπαϊκά ύδατα υφίστανται σημαντική πίεση τόσο από τη διάχυτη ρύπανση (π.χ. υποδομές γεωργίας, μεταφορών) όσο και από τη σημειακή ρύπανση (π.χ. βιομηχανία ή παραγωγή ενέργειας), την υπεράντληση και τις υδρομορφολογικές μεταβολές που οφείλονται σε μια σειρά ανθρώπινων δραστηριοτήτων.

4.1 Αξιολόγηση σε εθνικό ή υποεθνικό επίπεδο

Η κατάλληλη **διακυβέρνηση** σε επίπεδο λεκάνης απορροής ποταμού αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη των στόχων της ΟΠΥ. Μέχρι στιγμής όλα τα κράτη μέλη έχουν ορίσει αρμόδιες αρχές, συχνά διαφόρων ειδών, και υπογραμμίζουν τη σημασία του συντονισμού μεταξύ τους. Χρησιμοποίησαν διάφορες μεθόδους για τη διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους φορείς. Πλέον έχουν συσταθεί μόνιμα συμβουλευτικά όργανα. Η διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους φορείς οδήγησε σε αλλαγές στα σχέδια των ΣΔΛΑΠ. Ωστόσο, δεν ήταν πάντα σαφές με ποιον τρόπο οι συνεισφορές επηρέασαν τα ΣΔΛΑΠ που υιοθετήθηκαν.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν για κάθε **περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού (ΠΛΠ)** μια ανάλυση των χαρακτηριστικών της, με αξιολόγηση των επιπτώσεων της ανθρώπινης δραστηριότητας και οικονομική ανάλυση της χρήσης των υδάτων. Ο εν λόγω «**χαρακτηρισμός**» θα πρέπει να επικαιροποιείται ανά εξαετία. Θα πρέπει επίσης να καθορίζονται τα όρια και η τοποθεσία του κάθε υδατικού συστήματος. Για κάθε κύκλο θα πρέπει να ελεγχθεί και να επικαιροποιηθεί η συγκεκριμένη «οριοθέτηση», ενώ θα πρέπει να επισημανθούν οι αλλαγές στις πιέσεις και οι επιπτώσεις στην κατάσταση των υδάτων. Η οριοθέτηση άλλαξε σε περίπου 4 από τις 10 περιπτώσεις, συχνά χωρίς σαφή αιτιολόγηση. Οι περιγραφές των σημαντικών πιέσεων είναι γενικά σαφέστερες χάρη στα καλύτερα καθορισμένα κριτήρια. Υπάρχει, ωστόσο, περιθώριο βελτίωσης, καθώς για μεγάλο μέρος των υδατικών συστημάτων αναφέρθηκαν άγνωστες επιπτώσεις ανθρωπογενούς προέλευσης και πιέσεις άγνωστων παραγόντων (ιδίως υδρομορφολογικές πιέσεις).

Έγιναν ορισμένες μεθοδολογικές βελτιώσεις που επιτρέπουν την ευκολότερη παρακολούθηση της προόδου και τη συγκρισιμότητα των δεδομένων σε σχέση με τον καθορισμό, όπως απαιτείται από την ΟΠΥ, του κατά πόσο ένα ιδιαίτερος τροποποιημένο υδατικό σύστημα ή ένα τεχνητό υδατικό σύστημα μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει επιτύχει **καλό οικολογικό δυναμικό**.

Η **παρακολούθηση και η αξιολόγηση της οικολογικής και χημικής κατάστασης των συστημάτων επιφανειακών υδάτων** παρουσιάζει μια διαφορετική εικόνα όσον αφορά τις μετρούμενες παραμέτρους και τη συγκρισιμότητα των αποτελεσμάτων. Σε ολόκληρη την ΕΕ, παρατηρούνται τεράστιες διαφορές στην παρακολούθηση των ουσιών προτεραιότητας¹², τόσο ως προς το ποσοστό των υδατικών συστημάτων όσο και ως προς τον αριθμό των ουσιών. Τα περισσότερα κράτη μέλη παρακολούθησαν όλες τις ουσίες προτεραιότητας που διαπιστώθηκε ότι απορρίπτονται στις ΠΛΠ τους. Όλα τα κράτη μέλη υπέβαλαν εκθέσεις για τους καταλόγους εκπομπών, απορρίψεων και διαρροών των εν λόγω επιβλαβών ουσιών, αλλά μόνο λίγοι είναι πλήρεις.

¹² Ουσίες που παρουσιάζουν σημαντικό κίνδυνο για το υδάτινο περιβάλλον ή μέσω αυτού, οι οποίες απαριθμούνται στην οδηγία για τα πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος.

Το γεγονός ότι, μέχρι τις αρχές του 2018, δεν υπήρχε επίσημο κοινό σύστημα διαβαθμονόμησης για πολλούς τύπους υδάτων¹³, η σύγκριση μεταξύ υδατικών συστημάτων εξακολουθεί να είναι πολύ δύσκολη σε αυτόν τον δεύτερο κύκλο υποβολής εκθέσεων.

Παρόλα αυτά, για σχεδόν όλα τα υδατικά συστήματα έχει καταστεί δυνατός ο καθορισμός της κατάστασής τους, περιορίζοντας σημαντικά την αβεβαιότητα του παρελθόντος. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις στην παρακολούθηση της οικολογικής κατάστασης.

Συνολικά, η παρακολούθηση των ποιοτικών στοιχείων σε κάθε κατηγορία ύδατος είναι τουλάχιστον αποσπασματική, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ομαδοποίηση πολυάριθμων διαφορετικών υδατικών συστημάτων και την κρίση εμπειρογνομόνων, αντί για μια πιο εμπεριστατωμένη αξιολόγηση κάθε σχετικού υδατικού συστήματος σύμφωνα με τις ειδικές παραμέτρους της ΟΠΥ. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες προκειμένου τα κατάλληλα δίκτυα παρακολούθησης να επιτύχουν επαρκή χωρική κάλυψη και αξιοπιστία αξιολόγησης.

Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση της ποσοτικής και χημικής κατάστασης των συστημάτων υπόγειων υδάτων βελτιώθηκε, αν και σημαντικός αριθμός εξακολουθεί να στερείται κατάλληλων τόπων παρακολούθησης. Στο σημείο αυτό, η ΟΠΥ συμπληρώνεται από την οδηγία για τα υπόγεια ύδατα· η οποία υπαγορεύει συγκεκριμένα τον κατάλογο των σχετικών ρύπων, των ανώτερων αποδεκτών τιμών και των τάσεων για την αξιολόγηση της χημικής κατάστασης. Αμφότερες οι οδηγίες λειτουργούν σε συνέργεια και με άλλες νομοθετικές διατάξεις της ΕΕ, όπως η οδηγία σχετικά με την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης και η οδηγία για τη νιτρορύπανση. Η παρακολούθηση της χημικής κατάστασης εξακολουθεί να είναι υποβαθμισμένη, καθώς σε μεγάλο αριθμό συστημάτων υπόγειων υδάτων υπάρχει έλλειψη παρακολούθησης ή παρακολουθείται ένα περιορισμένο μέρος των βασικών παραμέτρων.

Οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 4 της ΟΠΥ¹⁴ καλύπτουν επί του παρόντος περίπου τα μισά υδατικά συστήματα της Ευρώπης. Αυτό αφορά κυρίως τα φυσικά υδατικά συστήματα, αλλά ολοένα και περισσότερο τα ιδιαιτέρως τροποποιημένα υδατικά συστήματα ή τα τεχνητά υδατικά συστήματα επίσης, μαζί με τις νέες φυσικές τροποποιήσεις. Ενώ οι αιτιολογήσεις για τις εξαιρέσεις αυτού του είδους έχουν βελτιωθεί συνολικά, η συνεχιζόμενη ευρεία χρήση τους αποτελεί ένδειξη των σημαντικών προσπαθειών που εξακολουθούν να είναι απαραίτητες για την επίτευξη καλής κατάστασης ή δυναμικού έως το 2027. Ωστόσο, και σύμφωνα με τις απαιτήσεις που απορρέουν από το ίδιο άρθρο, τα στοιχεία των εκθέσεων υποδηλώνουν ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να μεριμνούν ώστε οι εξαιρέσεις να μην αποκλείουν μονίμως ή να μην θέτουν σε κίνδυνο την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της σε άλλα υδατικά συστήματα (άρθρο 4 παράγραφος 8) και εγγυώνται τουλάχιστον το ίδιο επίπεδο προστασίας με την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία (άρθρο 4 παράγραφος 9).

¹³ Απόφαση της Επιτροπής (ΕΕ) 2018/229 της 12ης Φεβρουαρίου 2018.

¹⁴ Το άρθρο 4 παράγραφος 4 επιτρέπει την παράταση της προθεσμίας για την επίτευξη καλής κατάστασης ή δυναμικού μετά το 2015 (όπως ορίζεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1). Το άρθρο 4 παράγραφος 5 επιτρέπει την επίτευξη λιγότερο αυστηρών στόχων. Το άρθρο 4 παράγραφος 6 επιτρέπει μια προσωρινή υποβάθμιση της κατάστασης των υδατικών συστημάτων. Το άρθρο 4 παράγραφος 7 καθορίζει τους όρους υπό τους οποίους επιτρέπεται η υποβάθμιση της κατάστασης ή η αδυναμία επίτευξης των στόχων της ΟΠΥ για νέες τροποποιήσεις των φυσικών χαρακτηριστικών του συστήματος επιφανειακών υδάτων, μεταβολές της στάθμης των συστημάτων υπόγειων υδάτων ή υποβάθμιση από την άριστη στην καλή κατάσταση ενός συστήματος επιφανειακών υδάτων ως αποτέλεσμα νέων ανθρώπινων δραστηριοτήτων βιώσιμης ανάπτυξης.

Η ΟΠΥ απαιτεί από τα κράτη μέλη να θεσπίσουν ένα **πρόγραμμα μέτρων**¹⁵ για την έγκαιρη επίτευξη καλής κατάστασης. Όσον αφορά τα υδατικά συστήματα που επηρεάζονται από την **υδροληψία**, τα βασικά μέτρα έχουν καθοριστεί γενικά, αλλά η εφαρμογή τους είναι ανομοιόμορφη σε ολόκληρη την Ευρώπη και, συνεπώς, οι πιέσεις μειώνονται μόνο με βραδείς ρυθμούς. Το γεγονός ότι τα περισσότερα κράτη μέλη εξαιρούν τις μικρές υδροληψίες από τους ελέγχους ή την καταχώρηση είναι δυνητικά προβληματική. Η έλλειψη ελέγχου και καταχώρησης μπορεί να αποτελέσει πηγή ανησυχίας ιδιαίτερα για τα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν ήδη προβλήματα λειψυδρίας και σε υδατικά συστήματα που αντιμετωπίζουν ποσοτικά προβλήματα.

Οι επιπτώσεις της **γεωργίας** συγκαταλέγονται στις σημαντικότερες πιέσεις που εντοπίστηκαν από τα κράτη μέλη στις περισσότερες ΠΑΠ, καθώς δημιουργούν δυνητικούς κινδύνους υποβάθμισης ή μη επίτευξης των περιβαλλοντικών στόχων, τόσο υπό μορφή υπεράντλησης όσο και διάχυτης ρύπανσης. Συνήθως εφαρμόζονται βασικά μέτρα¹⁶. Στο ήμισυ των περιπτώσεων δεν γίνεται εκ των προτέρων αξιολόγηση του βαθμού στον οποίο τα ληφθέντα μέτρα θα είναι επαρκή για την κάλυψη των ελλείψεων για την επίτευξη καλής κατάστασης. Πολλά θα εξαρτηθούν επίσης από τον αντίκτυπο των προαιρετικών μέτρων, συχνά στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ). Προκειμένου να αυξηθεί το επίπεδο περιβαλλοντικών φιλοδοξιών, οι προτάσεις της Επιτροπής για τη νέα ΚΓΠ έθεσαν υποχρεωτικές απαιτήσεις¹⁷ για τους αγρότες. Επιπλέον, η στρατηγική παρέμβασης που ορίζεται από τα κράτη μέλη στο στρατηγικό τους σχέδιο για την ΚΓΠ λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες που προσδιορίζονται στα ΣΔΛΑΠ και συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της ΟΠΥ. Εάν κριθεί αναγκαίο, τα κράτη μέλη θα πρέπει να προσφέρουν πρόσθετη στήριξη για περαιτέρω παρεμβάσεις προστασίας των υδάτων μέσω διαφόρων προαιρετικών μηχανισμών¹⁸.

Έχουν θεσπιστεί επίσης βασικά μέτρα για την αντιμετώπιση πιέσεων από **άλλους τομείς εκτός της γεωργίας**, όπως η βιομηχανία ή η παραγωγή ενέργειας. Στις περισσότερες περιπτώσεις, πρόκειται για ειδικά μέτρα αντιμετώπισης ρύπων που προκαλούν αποτυχίες επίτευξης καλής χημικής ή οικολογικής κατάστασης, όπως για παράδειγμα μέτρα για τη μείωση ή τη διακοπή της έκλυσης ορισμένων ρύπων στα ύδατα. Ωστόσο, απαιτείται περαιτέρω πρόοδος.

¹⁵ Οι επόμενες ενδιάμεσες εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή των σχεδιαζόμενων προγραμμάτων μέτρων θα πρέπει να υποβληθούν στην Επιτροπή έως τις 22 Δεκεμβρίου 2018.

¹⁶ Μέσα σε κάθε ΠΑΠ θα πρέπει να θεσπιστούν προγράμματα μέτρων για την αντιμετώπιση των σημαντικών ζητημάτων που εντοπίστηκαν και για την επίτευξη των στόχων του άρθρου 4. Τα προγράμματα μέτρων περιλαμβάνουν τουλάχιστον «βασικά μέτρα» και, όπου είναι απαραίτητο, για την επίτευξη των στόχων «συμπληρωματικά μέτρα».

¹⁷ Ειδικότερα η νέα νομοθετική απαίτηση αριθ. 1 σχετικά με την οδηγία 2000/60 / ΕΚ: άρθρο 11 παράγραφος 3 στοιχείο ε) και άρθρο 11 παράγραφος 3 στοιχείο η) όσον αφορά τις υποχρεωτικές απαιτήσεις για τον έλεγχο των διάχυτων πηγών ρύπανσης από φωσφορικές ενώσεις, ΚΑΔ 2 για τις υποχρεώσεις σχετικά με την οδηγία για τη νιτρορύπανση, ΚΓΠΚ 2 για την κατάλληλη προστασία υδροτόπων και τύρφης, ΚΓΠΚ 4 για τις ζώνες ανάσχεσης, ΚΓΠΚ 5 για τη χρήση του εργαλείου βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων για τα θρεπτικά στοιχεία και την ΚΓΠΚ 7 σε κανένα άγονο έδαφος στην πλέον ευαίσθητη περίοδο.

ΚΓΠΣ: Καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση https://ec.europa.eu/agriculture/direct-support/cross-compliance_en.

¹⁸ Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προτείνουν στήριξη σε εθελοντικά οικολογικά προγράμματα για τους αγρότες, ώστε να εφαρμόζουν γεωργικές πρακτικές επωφελείς για το περιβάλλον και το κλίμα και στο πλαίσιο του πρώτου πυλώνα της ΚΓΠ. Επιπλέον, η στήριξη των εθελοντικών γεωργοπεριβαλλοντικών δεσμεύσεων θα παραμείνει υποχρεωτική στο πλαίσιο του δεύτερου πυλώνα.

Όσον αφορά τις υπάρχουσες φυσικές τροποποιήσεις των υδατικών συστημάτων, τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν αναφέρει τα μέτρα (ιχθυοδιάδρομοι, απομάκρυνση δομών κ.λπ.) που αποσκοπούν στη μείωση των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων σημαντικών **υδρομορφολογικών πιέσεων**. Υπάρχει επίσης σαφέστερος σύνδεσμος μεταξύ των μέτρων, των πιέσεων και των χρήσεων των υδάτων ή των οικονομικών τομέων. Οι ελάχιστες οικολογικές ροές θα πρέπει να καθοριστούν καλύτερα και να εφαρμοστούν αποτελεσματικότερα, καθώς και να διασφαλιστεί η συνέχεια του ποταμού και η κατάλληλη διαχείριση των ιζημάτων.

Ορισμένα κράτη μέλη έχουν αναβαθμίσει τις πολιτικές **τιμολόγησης του νερού**, εφαρμόζοντας τις εκ των προτέρων προϋποθέσεις για τη χρήση νερού βάσει του κανονισμού για τις κοινές διατάξεις για τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία και ταμεία επενδύσεων για την περίοδο 2014-2020. Έγιναν σημαντικά βήματα για τον καθορισμό των υπηρεσιών ύδατος, τον υπολογισμό του χρηματοοικονομικού κόστους, τη μέτρηση, την **οικονομική ανάλυση** και την εκτίμηση τόσο του περιβαλλοντικού κόστους όσο και του κόστους σε πόρους κατά τον υπολογισμό των ποσών ανάκτησης κόστους για τις υπηρεσίες ύδατος. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις στη μετατροπή των εν λόγω βελτιωμένων στοιχείων οικονομικής ανάλυσης σε συγκεκριμένα μέτρα και στην επίτευξη πιο εναρμονισμένων προσεγγίσεων για την εκτίμηση και την ενσωμάτωση του περιβαλλοντικού κόστους και του κόστους σε πόρους. Οι αυξημένες επενδύσεις είναι απαραίτητες για την επίτευξη των στόχων της ΟΠΥ. Η περαιτέρω πρόοδος στην οικονομική στήριξη του προγράμματος μέτρων θα διευκόλυνε σημαντικά τις σχετικές με τα ύδατα αποφάσεις και επενδύσεις.

Έχει σημειωθεί μικρή πρόοδος όσον αφορά τις **προστατευόμενες περιοχές πόσιμου ύδατος** και τις **περιοχές προστασίας του περιβάλλοντος**. Η αξιολόγηση της οδηγίας σχετικά με την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης του 1998 εκτίμησε τη συνοχή της με την ΟΠΥ και εντόπισε τον «ελλείποντα κρίκο» όσον αφορά την προστασία των πόρων πόσιμου ύδατος. Ως εκ τούτου, η πρόταση του 2018 για αναδιατύπωση της οδηγίας σχετικά με την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης εισάγει μια προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο, από τη θέση άντλησης μέχρι τη βρύση, και βελτιώνει την επικοινωνία μεταξύ των αρχών των κρατών μελών και των φορέων ύδρευσης, ώστε να εξασφαλιστεί πλήρης κύκλος διακυβέρνησης. Η πρόταση στοχεύει στη βελτίωση της συνοχής μεταξύ των δύο οδηγιών και στην εξασφάλιση της εφαρμογής της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει».

Για ένα μεγάλο μέρος των προστατευόμενων περιοχών, υπάρχει έλλειψη γνώσεων παραδείγματος χάρη σχετικά με το καθεστώς και τις πιέσεις, ενώ δεν έχουν καθοριστεί επίσης στόχοι. Η αναφορά παρακολούθησης που απευθύνεται ειδικά σε προστατευόμενες περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των υδάτων για οστρακοειδή, είναι πολύ περιορισμένη και ορισμένες φορές απουσιάζει εντελώς.

Για περίπου το ήμισυ των κρατών μελών, η **ξηρασία** θεωρήθηκε ως σχετικό χαρακτηριστικό της διαχείρισης των υδάτων. Ένα από τα βασικά μέτρα για τον μετριασμό των επιπτώσεων της ξηρασίας είναι ένα σχέδιο διαχείρισης της ξηρασίας, αλλά αυτό δεν υιοθετήθηκε σε όλες τις σχετικές ΠΛΠ.

Για τα τρίτα ΣΔΛΑΠ τα κράτη μέλη θα πρέπει

- Να συνεχίσουν να βελτιώνουν τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων, με ενεργό συμμετοχή στη διαδικασία σχεδιασμού και ενσωμάτωση των συνεισφορών τους στα ΣΔΛΑΠ.

- Να προσδιορίσουν σαφώς τις ελλείψεις για την επίτευξη καλής κατάστασης για μεμονωμένες πιέσεις και υδατικά συστήματα και να σχεδιάσουν, να χρηματοδοτήσουν και να υλοποιήσουν στοχευμένα προγράμματα μέτρων για την κάλυψή τους.
- Να περιορίσουν την εξάρτηση από τις εξαιρέσεις για τη διασφάλιση της έγκαιρης επίτευξης των στόχων της ΟΠΥ και να βελτιώσουν τη διαφάνεια σε σχέση με τις αιτιολογίες που χρησιμοποιούνται.
- Να εξασφαλίσουν την ορθή εφαρμογή του άρθρου 9 για την ανάκτηση κόστους, συμπεριλαμβανομένου του υπολογισμού και της «εσωτερίκευσης» του περιβαλλοντικού κόστους και του κόστους σε πόρους για όλες τις δραστηριότητες που έχουν σημαντικό αντίκτυπο στα υδατικά συστήματα και την οικονομική ανάλυση για την υποστήριξη του προγράμματος μέτρων.

4.2 Διασυνοριακή συνεργασία στο πλαίσιο της ΟΠΥ

Για τις περιοχές λεκανών απορροής ποταμών που διασχίζουν εθνικά σύνορα, η ΟΠΥ απαιτεί από τα κράτη μέλη να συντονίζονται μεταξύ τους και να καταβάλλουν εύλογες προσπάθειες σε συνεργασία με τρίτες χώρες, κατά περίπτωση. Πολλά ευρωπαϊκά ποτάμια ξεπερνούν τα σύνορα της ΕΕ, όπως για παράδειγμα ο Ρήνος και ο Δούναβης. Ο βαθμός συνεργασίας διαφέρει. Συνήθως υφίσταται διεθνής συμφωνία, ενώ συχνά επίσης ένας διεθνής οργανισμός συντονισμού και, λιγότερο συχνά, κοινό ΣΔΛΑΠ. Μόνο λίγες λεκάνες απορροής στην ΕΕ δεν διαθέτουν κανένα από τα ανωτέρω.

Συνολικά, σε σύγκριση με τον πρώτο κύκλο, οι δομές διακυβέρνησης τυποποιήθηκαν περαιτέρω, τα διεθνή ΣΔΛΑΠ αναπτύχθηκαν ολοένα και περισσότερο και η συγκρισιμότητα των ευρημάτων βελτιώθηκε, όπως και η συμβατότητα των προσεγγίσεων ως απάντηση στις πιέσεις.

4.3 Θέματα που δεν μπόρεσαν να αντιμετωπιστούν σε επίπεδο κράτους μέλους

Έγινε επίκληση στη διαδικασία του άρθρου 12 της ΟΠΥ για τα ζητήματα που δεν ήταν δυνατό να αντιμετωπιστούν σε επίπεδο κρατών μελών μία φορά. Το 2016, η Δανία τόνισε ότι, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της ΟΠΥ, άλλα κράτη μέλη θα πρέπει να αναλάβουν δράση για τη μείωση του φορτίου αζώτου στα κοινά υδατικά συστήματα. Η Επιτροπή, κληθείσα να παρέμβει, τόνισε ότι τα κράτη μέλη είναι πρωταρχικά υπεύθυνα για την επίτευξη των στόχων της ΟΠΥ και σημείωσε ότι το άρθρο 3 προβλέπει συντονισμό εντός των ΠΛΠ, συμπεριλαμβανομένων και των διεθνών ΠΛΠ. Αρχικά, πρότεινε να εξαντληθούν οι ευκαιρίες διμερούς συνεργασίας, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο της οδηγίας πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική.

ΟΔΗΓΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΛΗΜΜΥΡΕΣ - ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΣΔΚΠ

5.1 Αξιολόγηση σε εθνικό επίπεδο

Οι ανθρώπινες επιλογές, στο παρελθόν, αλλά και σήμερα ακόμη σε μεγάλο βαθμό, έχουν σημαντική επίδραση στην εμφάνιση και τις επιπτώσεις των πλημμυρών¹⁹, ενώ υπάρχουν

¹⁹ Ο εντοπισμός περιουσιακών στοιχείων στις πλημμυρικές περιοχές ή κοντά στην ακτή, η μείωση των επιφανειών συγκράτησης των υδάτων, οι παρεμβάσεις σε υδατορεύματα ή το περιβάλλον τους και οι κλιματικές

ενδείξεις ότι ο αριθμός των μεγάλων πλημμυρών έχει αυξηθεί με την πάροδο των ετών.²⁰ Οι προβλέψεις συνιστούν αιτία ανησυχίας. Σύμφωνα με το σενάριο της μηδενικής προσαρμογής (ήτοι με την παραδοχή ότι θα συνεχιστεί η τρέχουσα προστασία από πλημμύρες ποταμών και ότι η περίοδος επιστροφής των εν λόγω πλημμυρών είναι σήμερα 100 έτη), οι ζημιές για την ΕΕ από το συνδυασμένο αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής και των κοινωνικοοικονομικών μεταβολών προβλέπεται ότι θα αυξηθούν από 6,9 δισ. EUR/έτος σε 20,4 δισ. EUR/έτος έως τη δεκαετία του 2020, σε 45,9 δισ. EUR/έτος έως τη δεκαετία του 2050 και 97,9 δισ. EUR/έτος έως τη δεκαετία του 2080.²¹ Επομένως, είναι λογικό ότι 27 από τα 28 κράτη μέλη συμπεριέλαβαν τις πλημμύρες ως κύριο κίνδυνο στις εθνικές αξιολογήσεις κινδύνου.²²

Η θέσπιση των ΣΔΚΠ, ενός εργαλείου διαχείρισης που χρησιμοποιείται για τη μείωση των δυνητικών δυσμενών επιπτώσεων από τις πλημμύρες, ήταν το τρίτο βήμα της κυκλικής προσέγγισης διαχείρισης των κινδύνων πλημμύρας που εισήγαγε η οδηγία για τις πλημμύρες. Στο παρελθόν, καταρτίστηκαν προκαταρκτικές αξιολογήσεις των κινδύνων πλημμύρας²³ (το 2011) και χάρτες επικινδυνότητας πλημμύρας και κινδύνων πλημμύρας (το 2013) από τα κράτη μέλη.

Από άποψη πληρότητας, σχεδόν όλα τα κράτη μέλη ανέφεραν τα συμπεράσματα των προκαταρκτικών αξιολογήσεών τους για τους κινδύνους πλημμύρας και των χαρτών επικινδυνότητας πλημμύρας και κινδύνων πλημμύρας στα οικεία ΣΔΚΠ. Όλα τα κράτη μέλη έθεσαν στόχους για τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας και σε 20 από τα 26 κράτη μέλη που αξιολογήθηκαν, οι εν λόγω στόχοι τίθενται σε εθνικό επίπεδο ή προσαρμόζοντας τους στόχους σε εθνικό επίπεδο στις περιφερειακές/τοπικές συνθήκες. Ορισμένα κράτη μέλη θέτουν γενικούς στόχους, ενώ άλλα παρουσιάζουν μεγαλύτερο αριθμό πιο λεπτομερών στόχων. Όλα τα κράτη μέλη συμπεριέλαβαν μέτρα για την επίτευξη των στόχων. Ωστόσο, δεν έχουν καταρτιστεί επαρκώς όλοι οι στόχοι για την παρακολούθηση της εφαρμογής και δεν συνδέονται σαφώς όλα τα μέτρα με τους στόχους· συνολικά, οι συγκεκριμένες ελλείψεις ενδέχεται να αποτελέσουν πρόκληση για τον δεύτερο κύκλο (2016-21), κατά τον οποίο αναμένεται από τα κράτη μέλη να αξιολογήσουν την πρόοδο.

Ο αριθμός των μέτρων ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών, από λίγα μεμονωμένα μέτρα έως χιλιάδες δέσμες μέτρων. Περίπου το 50 % των μέτρων αφορούν την πρόληψη και την ετοιμότητα, 40 % την προστασία από τις πλημμύρες και το υπόλοιπο 10 % αφορά την αποκατάσταση. Όσον αφορά τις μη διαρθρωτικές πρωτοβουλίες²⁴, όλα τα αξιολογηθέντα ΣΔΚΠ αναφέρονται στον χωροταξικό σχεδιασμό. Και τα 26 κράτη μέλη που αξιολογήθηκαν συμπεριέλαβαν λύσεις με γνώμονα τη φύση σε ορισμένα ή σε όλα τα ΣΔΚΠ, είτε ως έργα είτε ως προπαρασκευαστικές μελέτες. Παρόλο που η οδηγία για τις πλημμύρες δεν αναφέρει την ασφαλιστική κάλυψη έναντι των κινδύνων πλημμύρας, περισσότερο από το

αλλαγές που προκαλούνται από τον άνθρωπο, συμβάλλουν στην αύξηση της πιθανότητας και των δυσμενών επιπτώσεων των γεγονότων πλημμυρών.

²⁰ Zbigniew W. Kundzewicz, Iwona Pińskwar & G. Robert Brakenridge (2012): Large floods in Europe, 1985–2009, Hydrological Sciences Journal.

²¹ Rojas et al. (2013) Climate change and river floods in the EU: Socio-economic consequences and the costs and benefits of adaptation, Global Environmental Change 23, 1737–1751 διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959378013001416#>

²² Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής «Overview of natural and man-made disaster risks the European Union may face» {SWD (2017)176 final}· <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/285d038f-b543-11e7-837e-01aa75ed71a1/language-en>

²³ Υπάρχουν σχεδόν 8 000 περιοχές όπου υφίσταται ή ότι κρίνεται πιθανό να παρουσιασθεί δυνητικός σοβαρός κίνδυνος πλημμύρας στην ΕΕ.

²⁴ Μέτρα που δεν αφορούν κατασκευές πολιτικού μηχανικού.

ήμισυ των αξιολογηθέντων ΣΔΚΠ αναφέρουν τουλάχιστον ορισμένα συναφή μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της ευαισθητοποίησης.

Όλα τα κράτη μέλη υπέβαλαν εκθέσεις σχετικά με την ιεράρχηση των μέτρων ή χρονοδιαγράμματα για την εφαρμογή τους. Για παράδειγμα, περίπου το 10 % των μέτρων που αναφέρθηκαν ήταν καθοριστικής σημασίας, το 60 % ήταν πολύ υψηλής ή υψηλής προτεραιότητας, το 20 % ήταν μέτριας προτεραιότητας και το υπόλοιπο ποσοστό χαμηλής προτεραιότητας. 19 από τα 26 κράτη μέλη που αξιολογήθηκαν προέβησαν σε κάποια ανάλυση του κόστους και των οφελών των μέτρων. Για όλα σχεδόν, σχεδιάστηκε μια εθνική προσέγγιση²⁵. Λιγότερα από (11) κράτη μέλη χρησιμοποίησαν μια ανάλυση κόστους-οφέλους σε όλες τις μονάδες διαχείρισης που αξιολογήθηκαν²⁶. 21 από τα 26 κράτη μέλη αναφέρουν ρητά τον συντονισμό με τους περιβαλλοντικούς στόχους του άρθρου 4 της ΟΠΥ σε όλες ή τουλάχιστον σε ορισμένες μονάδες διαχείρισης.

Περίπου τα μισά από τα κράτη μέλη που αξιολογήθηκαν εκπόνησαν εκτιμήσεις του κόστους των διαθέσιμων μέτρων για την πρόληψη των πλημμυρών, αλλά σε πολλές περιπτώσεις δεν κάλυπταν όλα τα ΣΔΚΠ ή τα μέτρα. Σε 23 από τα 26 κράτη μέλη, τα περισσότερα από τα ΣΔΚΠ προσδιόρισαν πηγές χρηματοδότησης, ωστόσο σε πολλές περιπτώσεις αυτό αφορά δυνητικούς μηχανισμούς χρηματοδότησης, π.χ. τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία και ταμεία επενδύσεων.

Χρησιμοποιήθηκε μια ποικιλία οδών διαβούλευσης με το κοινό και τους ενδιαφερόμενους φορείς και, συνολικά, συμμετείχε ευρύ φάσμα ενδιαφερόμενων φορέων στην κατάρτιση των πρώτων ΣΔΚΠ, ωστόσο δεν ήταν πάντα σαφές με ποιον τρόπο οι συνεισφορές επηρέασαν τα ΣΔΚΠ που υιοθετήθηκαν σε διάφορα διοικητικά επίπεδα και μέσω διαφόρων πράξεων.

Για τα δεύτερα ΣΔΚΠ τα κράτη μέλη θα πρέπει

- Να συνδέσουν σαφώς την εφαρμογή των μέτρων με την επίτευξη των στόχων ώστε να είναι σε θέση να αξιολογούν την πρόοδο από τον δεύτερο κύκλο και στο εξής·
- Να προσδιορίσουν συγκεκριμένες πηγές χρηματοδότησης για την εξασφάλιση της εφαρμογής των μέτρων.

5.2 Αντίκτυπος της κλιματικής αλλαγής

Υπάρχουν ολοένα και περισσότερες ενδείξεις ότι η κλιματική αλλαγή θα έχει σημαντικό αντίκτυπο στην εμφάνιση και τη σοβαρότητα των πλημμυρών σε μεγάλο μέρος της Ευρώπης²⁷. Περισσότερα από τα μισά κράτη μέλη εξέτασαν την κλιματική αλλαγή κατά το στάδιο εκπόνησης των προκαταρκτικών αξιολογήσεων των κινδύνων πλημμύρας και των χαρτών επικινδυνότητας πλημμύρας και κινδύνων πλημμύρας. Από τα ΣΔΚΠ που

²⁵ Τον Νοέμβριο του 2017, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε την ενίσχυση του μηχανισμού πολιτικής προστασίας της ΕΕ, ενθαρρύνοντας μια ισχυρότερη συλλογική απάντηση της Ευρώπης με την ανάπτυξη εφεδρικών ικανοτήτων (γνωστή ως «rescEU») για τη συμπλήρωση των εθνικών ικανοτήτων και την ενίσχυση της πρόληψης των καταστροφών και της ετοιμότητας στα συμμετέχοντα κράτη στον μηχανισμό (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6766_en.htm).

²⁶ Οι μονάδες διαχείρισης συμπίπτουν, στα περισσότερα κράτη μέλη, με τις περιοχές λεκάνης απορροής ποταμού στο πλαίσιο της ΟΠΥ. Τα κράτη μέλη έχουν ορίσει συνολικά 196 μονάδες διαχείρισης για την εφαρμογή της οδηγίας για τις πλημμύρες.

²⁷ Στην έκθεση του Οκτωβρίου 2018 της διακυβερνητικής επιτροπής για την αλλαγή του κλίματος αναφέρεται ότι οι πλημμύρες προβλέπεται να είναι σημαντικά χαμηλότερες στην περίπτωση υπερθέρμανσης του πλανήτη κατά 1,5° C σε σύγκριση με τους 2° C, αν και οι προβλεπόμενες αλλαγές δημιουργούν περιφερειακά διαφοροποιημένους κινδύνους (<http://www.ipcc.ch/report/sr15/>).

αξιολογήθηκαν και την υποβολή εκθέσεων από τα κράτη μέλη, 24 από τα 26 κράτη μέλη εξέτασαν τουλάχιστον ορισμένες πτυχές και δέκα υπέβαλαν στοιχεία ότι εξετάστηκαν οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Δεκατέσσερα κράτη μέλη συζήτησαν τα μελλοντικά σενάρια για το κλίμα στα ΣΔΚΠ με διαφορετικά χρονικά πλαίσια (περίπου τα μισά περιείχαν σενάρια για το 2050, ενώ περίπου τα μισά περιείχαν σενάρια για το 2100). Λιγότερα από τα μισά αναφέρονται στις εθνικές στρατηγικές προσαρμογής που καταρτίζουν τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Σε περίπου το ένα τέταρτο των κρατών μελών, όλα τα ΣΔΚΠ που αξιολογήθηκαν αναφέρονται σε εθνικές στρατηγικές αυτού του είδους. σε ορισμένα ακόμη κράτη μέλη κάποια, αλλά όχι όλα τα ΣΔΚΠ που αξιολογήθηκαν περιείχαν αναφορές αυτού του είδους.

Για τα δεύτερα ΣΔΚΠ τα κράτη μέλη θα πρέπει

- Σύμφωνα με το άρθρο 14 της οδηγίας για τις πλημμύρες, να συνυπολογίσουν την πιθανή επίδραση των κλιματικών μεταβολών στη συχνότητα επέλευσης φαινομένων πλημμύρας και να προσαρμόσουν τα μέτρα αντίστοιχα, με την κατάλληλη χρήση των εργαλείων μοντελοποίησης της ΕΕ, όπως αυτά που διατίθενται μέσω της υπηρεσίας Copernicus για την κλιματική αλλαγή²⁸.
- Να εξετάσουν τις εθνικές στρατηγικές για την κλιματική αλλαγή και να συντονιστούν με τα μέτρα που περιλαμβάνονται σε αυτές.

5.3 Διασυνοριακή συνεργασία στο πλαίσιο της οδηγίας για τις πλημμύρες

Σύμφωνα με την οδηγία για τις πλημμύρες, τα κράτη μέλη θα πρέπει να συντονίζουν μεταξύ τους τα μέτρα για τις διασυνοριακές λεκάνες απορροής ποταμών και να καταβάλλουν επίσης προσπάθειες συντονισμού με τρίτες χώρες. Στις περιπτώσεις στις οποίες δημιουργούνται δομές συντονισμού, η ανάπτυξη ενός διεθνούς σχεδίου διαχείρισης των κινδύνων πλημμύρας (iFRMP) οδηγούσε ανέκαθεν στον ορισμό κοινών στόχων για τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας και, σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις, στον καθορισμό ορισμένων συντονισμένων μέτρων. Διεξήχθη εκτενής δημόσια διαβούλευση για ορισμένες από τις λεκάνες απορροής για τις οποίες συστάθηκε μια επιτροπή ποταμών, όπως για τον Δούναβη, τον Ρήνο, τον Έλβα και τον Όδερο· η εξέταση της κλιματικής αλλαγής σε επίπεδο λεκάνης απορροής είναι πιο ανεπτυγμένη στις περιπτώσεις που μια επιτροπή ποταμών είναι επιφορτισμένη με τον συντονισμό.

Για τον δεύτερο κύκλο, τα κράτη μέλη με διασυνοριακές λεκάνες απορροής θα πρέπει

- Να αναπτύξουν περαιτέρω κοινές προσεγγίσεις, λαμβάνοντας υπόψη, στην κλίμακα λεκάνης απορροής ποταμού, τις επιπτώσεις, ανάντη ή κατάντη, των μέτρων μείωσης των κινδύνων πλημμύρας στις περιοχές που δεν βρίσκονται κοντά στα εθνικά σύνορα και να διευρύνουν την πρακτική των διεθνών δημόσιων διαβουλεύσεων.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συνολικά, η γνώση και η υποβολή εκθέσεων σχετικά με την οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα βελτιώθηκαν σημαντικά σε σχέση με τον προηγούμενο κύκλο. Περισσότερα κράτη μέλη υπέβαλαν εγκαίρως εκθέσεις και με πιο ολοκληρωμένες, συναφείς και αξιόπιστες πληροφορίες.

²⁸ <https://climate.copernicus.eu/>

Η συμμόρφωση με τους στόχους της οδηγίας πλαίσιο για τα ύδατα αναφέρεται ότι αυξάνεται σταδιακά. Παρά το γεγονός ότι σε αρκετά κράτη μέλη ελήφθησαν ορθά μέτρα πολιτικής και πραγματοποιήθηκαν κάποιες οικονομικές επενδύσεις, σε πολλές λεκάνες απορροής ποταμών η βελτίωση της ποιότητας των υδάτων θα χρειαστεί ακόμα κάποιο χρονικό διάστημα. Πράγματι, ενώ η μεγάλη πλειονότητα των συστημάτων υπόγειων υδάτων έχει επιτύχει καλή κατάσταση, λιγότερο από το ήμισυ των επιφανειακών υδατικών συστημάτων είναι σε καλή κατάσταση, αν και οι τάσεις σε πολλά υποκείμενα μεμονωμένα ποιοτικά στοιχεία και ουσίες είναι πιο θετικές.

Θα πρέπει να γίνουν ακόμη πολλά για την πλήρη επίτευξη των στόχων της οδηγίας πλαίσιο για τα ύδατα και τις συναφείς οδηγίες, πρωτίστως από τα κράτη μέλη. Τα κράτη μέλη θα επωφεληθούν από τη μεγαλύτερη συμμετοχή όλων των συναφών παραγόντων της αγοράς και της κοινωνίας των πολιτών για να εξασφαλίσουν καλύτερη εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει». Τα κονδύλια της ΕΕ θα συνεχίσουν να υποστηρίζουν τις εν λόγω προσπάθειες υλοποίησης, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης της έρευνας και της καινοτομίας και των προσπαθειών²⁹ προς μια ψηφιακή ενιαία αγορά υπηρεσιών ύδατος³⁰. Η πορεία προς την πλήρη συμμόρφωση με τους στόχους της ΟΠΥ έως το 2027, μετά το οποίο οι δυνατότητες εξαίρεσης είναι περιορισμένες, φαίνεται ιδιαίτερος δύσκολη σε αυτό το στάδιο. Η υποβολή εκθέσεων έδειξε πράγματι ότι, αν και θα ληφθούν περαιτέρω μέτρα έως το 2021, θα χρειαστούν πολλά ακόμη μετά το 2021.

Όσον αφορά την οδηγία για τις πλημμύρες, έχουν πραγματοποιηθεί πολύ σημαντικά βήματα. Παρόλο που πρόκειται για τα πρώτα ΣΔΚΠ, είναι σαφές ότι όλα τα κράτη μέλη έχουν υιοθετήσει κατά βάση την έννοια της διαχείρισης των κινδύνων πλημμύρας, ακόμη και αν ο πρακτικός βαθμός επεξεργασίας ποικίλλει. Η επίτευξη του βασικού στόχου της οδηγίας για τις πλημμύρες για τη μείωση των δυνητικών αρνητικών συνεπειών που συνδέονται με πλημμύρες καθώς θα απαιτεί συνεχείς προσπάθειες εκ μέρους των κρατών μελών στους ακόλουθους κύκλους.

Η Επιτροπή θα παρακολουθεί κατά περίπτωση τα κράτη μέλη σχετικά με τις συστάσεις που περιέχονται στην παρούσα έκθεση και τα συνοδευτικά της έγγραφα, προκειμένου να διασφαλιστεί η καλύτερη εφαρμογή των απαιτήσεων της οδηγίας πλαίσιο για τα ύδατα και της οδηγίας για τις πλημμύρες. Θα επιδιωχθεί επίσης η ενίσχυση της επιβολής των νομικών υποχρεώσεων που καλύπτουν τις βασικές πιέσεις στο υδάτινο περιβάλλον, όπως αυτές που απορρέουν από τις οδηγίες για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων και για τη νιτρορύπανση.

Εκτός από τη συνέχιση της συνεργασίας με τα κράτη μέλη, η Επιτροπή θα αλληλεπιδρά περαιτέρω με τους πολίτες και όλους τους σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς για την προώθηση της συμμόρφωσης, επίσης μέσω της επισκόπησης της περιβαλλοντικής εφαρμογής της ΕΕ. Στις περιπτώσεις όπου είναι δυνατόν, η υποβολή εκθέσεων θα βελτιωθεί περαιτέρω ή θα απλοποιηθεί. Θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε νέους αναδυόμενους ρύπους, π.χ. μικροπλαστικά και φαρμακευτικά προϊόντα.

Η παρούσα έκθεση θα τροφοδοτήσει τον τρέχοντα έλεγχο καταλληλότητας της νομοθεσίας της ΕΕ για τα ύδατα και την αξιολόγηση της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων. Συμβάλλει επίσης στην εκτίμηση της προόδου που έχει επιτευχθεί όσον αφορά την

²⁹ Σχετικά έργα που αναπτύσσουν λύσεις όπως τα συστήματα υποστήριξης λήψης αποφάσεων για τη μέτρηση της ποιότητας και της ποσότητας των υδάτων, η διαλειτουργικότητα μεταξύ των συστημάτων πληροφόρησης για τα ύδατα σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο και η αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των υδάτινων πόρων εκπροσωπούνται στον συνεργατικό σχηματισμό ICT4Water: <https://www.ict4water.eu/>

³⁰ Όπως περιγράφεται στο σχέδιο δράσης ψηφιακής ενιαίας αγοράς για τις υπηρεσίες ύδατος: <https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/ict4wateractionplan2018.pdf>

επίτευξη των στόχων του 7^{ου} προγράμματος δράσης για το περιβάλλον της ΕΕ και του παγκόσμιου θεματολογίου για τη βιώσιμη ανάπτυξη του 2030.

Τα ύδατα της Ευρώπης πλήττονται ολοένα και περισσότερο από την κλιματική αλλαγή. Η συμμόρφωση με τη νομοθεσία της ΕΕ για τα ύδατα συμβάλλει ήδη στη διαχείριση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, με την πρόβλεψη για περισσότερες ξηρασίες και πλημμύρες. Η πολιτική της ΕΕ για τα ύδατα διαθέτει σημαντικές δυνατότητες για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, υπό την προϋπόθεση ότι θα ληφθούν άμεσα αποτελεσματικά μέτρα.